

Робоча програма дисципліни «Аналіз банківської діяльності з використанням управлінських інформаційних систем і технологій»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ

БАКАЛАВР

240

Годин

Загальний обсяг дисципліни

8

Кредитів ЄКТС

Відповідно до стандарту

8

Модулів

Змістовних блоків курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Аналіз банківської діяльності

Спеціальність: 123 Комп'ютерна інженерія

ОП: Фінанси, банківська справа та страхування в управлінських інформаційних системах і технологіях

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 240 годин / 8 кредитів ЄКТС

Модулів: 8 змістовних блоки

Підсумковий контроль: Іспит

Призначення дисципліни

Дисципліна «Аналіз банківської діяльності з використанням управлінських інформаційних систем і технологій» формує у студентів системне розуміння методів і показників оцінювання фінансово-економічного стану банківських установ. Курс охоплює теоретичні основи банківського аналізу, аналіз активів, пасивів, доходів, витрат, ліквідності, кредитного ризику та загальної ефективності банку.

Дисципліна є профільною для підготовки бакалаврів зі спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» за ОП «Фінанси, банківська справа та страхування в управлінських інформаційних системах і технологіях» та забезпечує формування необхідних загальних і фахових компетентностей у сфері аналізу та автоматизації банківської діяльності.

Загальні компетентності

Аналітичне мислення

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання фінансової інформації банку: виявлення суттєвих даних, порівняння показників у динаміці, формування обґрунтованих висновків і власної позиції щодо фінансового стану банківської установи.

Самоорганізація

Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки аналітичних звітів, розрахункових робіт і презентацій за результатами аналізу банківської діяльності.

Комунікація

Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко пояснювати банківські показники, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати аналітичні звіти, висновки та рекомендації щодо діяльності банківської установи.

Командна робота

Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час групового аналізу кейсів банківської практики, опрацювання фінансової звітності банків та спільного пошуку аналітичних рішень.

Студент повинен вміти: аналізувати фінансову звітність, статистичну та нормативну інформацію банківської галузі; виділяти головне та узагальнювати результати аналізу; планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; брати участь у командній роботі під час розв'язання аналітичних задач.

Фахові компетентності

Аналіз банківської діяльності

Розуміння сутності банківського аналізу, його предмета, методів та завдань. Знання принципів функціонування банку як фінансового посередника, складу фінансової звітності банківської установи та методологічних основ оцінювання показників діяльності.

Оцінка фінансового стану банку

Здатність аналізувати фінансові показники банку: структуру активів і пасивів, доходи, витрати, прибутковість, ліквідність, достатність капіталу, кредитний портфель та показники ефективності використання ресурсів.

Ризик-аналіз та ІС

Знання основ аналізу банківських ризиків (кредитного, ринкового, операційного, ризику ліквідності), методів їх оцінювання та управління. Здатність використовувати інформаційні системи та технології для автоматизації банківського аналізу.

Студент повинен вміти: оцінювати фінансовий стан банку за ключовими показниками; аналізувати структуру активів, пасивів та фінансових результатів; розраховувати нормативні показники НБУ; застосовувати методи аналізу кредитного портфеля та банківських ризиків; використовувати інформаційні технології для автоматизації аналітичних розрахунків у банківській сфері.

Результати навчання

→ Пояснення банківських категорій

Пояснювати сутність банківських категорій та показників: активи, пасиви, капітал, ліквідність, прибутковість, кредитний портфель, достатність капіталу, банківські ризики та пруденційні нормативи НБУ.

→ Оцінка та розрахунок показників

Розраховувати та інтерпретувати показники рентабельності, ліквідності, достатності капіталу та ефективності банківської діяльності; застосовувати методи горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу.

→ Аналіз фінансової звітності банку

Аналізувати фінансову звітність банківської установи (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів) для виявлення сильних і слабких сторін її функціонування.

→ Нормативно-правова база та ІТ

Орієнтуватися в нормативно-правовій базі банківської діяльності в Україні (Закон «Про банки і банківську діяльність», нормативи НБУ); використовувати інформаційні системи для автоматизації аналітичних процесів у банку.

Теоретичні основи аналізу банківської діяльності

Тема 1.1

Предмет, метод, завдання та організація аналізу банківської діяльності. Роль аналізу в управлінні банком. Класифікація видів аналізу.

Тема 1.2

Інформаційне забезпечення та методи аналізу банку. Фінансова звітність банку, методи горизонтального, вертикального, трендового та коефіцієнтного аналізу.

Тема 1.1 — Лекційний матеріал та практика

Предмет, метод та організація аналізу банківської діяльності

Лекція 1–2 (4 год.): Банківський аналіз як наукова дисципліна: сутність, предмет, об'єкти, суб'єкти та завдання. Роль аналізу в системі управління банком: інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень. Класифікація видів аналізу банківської діяльності: за суб'єктами (зовнішній / внутрішній), за об'єктами, за часом проведення (поточний, ретроспективний, перспективний), за охопленням (комплексний / тематичний).

Організація аналітичної роботи в банку: підрозділи, відповідальні за аналіз; документи, що формуються за результатами аналізу; вимоги НБУ до аналітичної звітності банків.

Практичне заняття (2 год.) та СРС (6 год.)

Практичне заняття: Ознайомлення зі структурою банківської звітності, що подається до НБУ. Ідентифікація видів аналізу для заданих управлінських завдань банку. Тестування за ключовими термінами теми.

Самостійна робота:

- Опрацювання підручника: Герасимович А. М. та ін. «Аналіз банківської діяльності» — розділ 1 «Теоретичні основи»
- Аналіз структури звітності банку за відкритими даними НБУ (bank.gov.ua)
- Конспектування Закону України «Про банки і банківську діяльність» (ст. 1–15)
- Складання схеми «Класифікація видів аналізу банківської діяльності»

Очікуваний результат: студент вміє визначати предмет, об'єкти і завдання аналізу, класифікувати його види та пояснювати роль аналізу в управлінні банком.

Тема 1.2 – Лекційний матеріал та практика

Інформаційне забезпечення та методи аналізу банку

Лекція 3–4 (5 год.): Інформаційна база аналізу: фінансова звітність банку (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, примітки до звітності). Вимоги до фінансової звітності банків (МСФЗ 9, МСФЗ 7). Нефінансова інформація: статистична звітність НБУ, рейтинги банків.

Методи аналізу: горизонтальний (динамічний) аналіз — абсолютні та відносні відхилення; вертикальний (структурний) аналіз — питома вага статей; трендовий аналіз; коефіцієнтний аналіз — фінансові коефіцієнти; факторний аналіз; порівняльний аналіз.

Практичне заняття (2 год.) та СРС (7 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу умовного банку: розрахунок абсолютних і відносних відхилень, питомої ваги статей активів і пасивів.
- Задача 2. Побудова аналітичних таблиць за формами звітності реального банку (з відкритих джерел). Формулювання висновків.

Самостійна робота:

- Опрацювання: Дропа Я. Б. «Фінансовий аналіз» — розділи «Методи», «Звітність» (ЛНУ ім. Івана Франка, 2023)
- Підготовка аналітичної таблиці за річним звітом одного з банків України
- Ознайомлення з наглядовою статистикою НБУ (bank.gov.ua/statistic)

Очікуваний результат: студент вміє застосовувати методи горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу до фінансової звітності банку.

Аналіз ресурсної бази банку

Тема 2.1

Аналіз власного капіталу банку: склад, структура, динаміка, достатність капіталу, норматив Н1 та регуляторний капітал за вимогами НБУ.

Тема 2.2

Аналіз зобов'язань та залученої ресурсної бази: депозити, міжбанківські кошти, кредити рефінансування. Структура, вартість ресурсів, коефіцієнти залежності.

Тема 2.1 — Лекційний матеріал та практика

Аналіз власного капіталу банку

Лекція 5–6 (5 год.): Власний капітал банку: поняття, функції (захисна, оперативна, регулятивна). Склад власного капіталу: статутний капітал, резервний фонд, нерозподілений прибуток, субординований борг. Регуляторний капітал (основний капітал Tier 1, додатковий капітал Tier 2) за вимогами Базель III та НБУ. Норматив достатності капіталу H1 (мінімум 10%).

Аналіз капіталу: структурний аналіз (питома вага складових), динамічний аналіз (темпи зростання), факторний аналіз зміни капіталу. Показники: коефіцієнт достатності капіталу (CAR), мультиплікатор капіталу, коефіцієнт захищеності капіталу.

Ключові формули

- $CAR = \frac{\text{Регуляторний капітал}}{\text{Активи, зважені за ризиком}} \times 100\%$
- $\text{Мультиплікатор капіталу} = \frac{\text{Активи}}{\text{Власний капітал}}$

Практичне заняття (2 год.) та СРС (6 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Розрахунок регуляторного капіталу та нормативу H1 для умовного банку. Оцінка дотримання вимог НБУ.
- Задача 2. Структурний аналіз власного капіталу банку: розрахунок питомої ваги складових та динаміки змін за два роки.
- Задача 3. Розрахунок мультиплікатора капіталу та коефіцієнта захищеності.

Самостійна робота:

- Аналіз динаміки капіталізації банківського сектору України за даними НБУ (bank.gov.ua/statistic/supervision-statist)
- Підготовка таблиці «Складові регуляторного капіталу банку за Базель III»
- Розв'язання типових задач на розрахунок показників капіталу (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати та аналізувати показники капіталу банку, оцінювати достатність капіталу відповідно до нормативів НБУ.

Тема 2.2 — Лекційний матеріал та практика

Аналіз зобов'язань та ресурсної бази банку

Лекція 7–8 (4 год.): Зобов'язання банку: класифікація (депозити фізичних та юридичних осіб, кошти банків, кредити НБУ та рефінансування, випущені боргові цінні папери, субординований борг). Аналіз депозитної бази: структура за строками, валютами та категоріями клієнтів; показник концентрації клієнтської бази.

Вартість залучених ресурсів: середня процентна ставка за депозитами (витрати / середній залишок). Коефіцієнти стабільності депозитної бази. Аналіз рівня залежності від міжбанківського ринку. Оцінка достатності ресурсної бази для покриття активних операцій.

Практичне заняття (2 год.) та СРС (7 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Структурний аналіз зобов'язань банку: питома вага статей, динаміка за 2 роки. Висновки щодо якості ресурсної бази.
- Задача 2. Розрахунок середньої вартості залучених ресурсів (процентна ставка за депозитами) та аналіз її динаміки.
- Задача 3. Кейс: порівняльний аналіз ресурсної бази двох банків за відкритими даними.

Самостійна робота:

- Опрацювання: Крупка М., Андрущак Є., Пайтра Н. «Банківська система» — розділ «Депозитні операції» (ЛНУ ім. Івана Франка, 2023)
- Підготовка аналітичної записки: «Динаміка депозитної бази банківської системи України» за даними НБУ
- Розв'язання задач на розрахунок вартості ресурсів (4 задачі)

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати структуру зобов'язань, розраховувати вартість ресурсів та оцінювати якість залученої ресурсної бази банку.

Аналіз активних операцій банку

Тема 3.1

Аналіз кредитних операцій банку: кредитний портфель, структура, якість, показники дохідності та ризику кредитних вкладень.

Тема 3.2

Аналіз портфеля цінних паперів та інвестиційних операцій банку. Структура, оцінка ефективності та ризикованості вкладень у цінні папери.

Тема 3.1 — Лекційний матеріал та практика

Аналіз кредитних операцій банку

Лекція 9–11 (5 год.): Кредитний портфель банку: поняття, склад (кредити юридичним та фізичним особам, МБК надані, факторинг, лізинг). Класифікація кредитів за строками, галузями, забезпеченням, валютами. Структурний аналіз кредитного портфеля. Дохідність кредитного портфеля: середня процентна ставка за кредитами.

Якість кредитного портфеля: частка непрацюючих кредитів (NPL ratio), коефіцієнт покриття резервами, коефіцієнт проблемних кредитів. Формування резервів під очікувані кредитні збитки (МСФЗ 9 — стадії 1, 2, 3). Аналіз концентрації кредитного ризику.

Практичне заняття (3 год.) та СРС (7 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Структурний аналіз кредитного портфеля банку: питома вага за строками, галузями, типами позичальників. Оцінка диверсифікованості.
- Задача 2. Розрахунок NPL ratio, коефіцієнта покриття резервами та середньої дохідності кредитного портфеля.
- Задача 3. Кейс: аналіз динаміки непрацюючих кредитів за даними НБУ (bank.gov.ua/statistic/supervision-statist).

Самостійна робота:

- Підготовка аналітичної записки: «Стан NPL в банківській системі України: динаміка та причини»
- Аналіз кредитного портфеля реального банку за публічною звітністю
- Розв'язання задач на розрахунок показників якості кредитного портфеля (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати структуру та якість кредитного портфеля, розраховувати NPL ratio та показники дохідності й ризику кредитних операцій.

Тема 3.2 — Лекційний матеріал та практика

Аналіз портфеля цінних паперів та інвестиційних операцій

Лекція 12–13 (5 год.): Цінні папери у портфелі банку: класифікація (за МСФЗ 9 — FVTPL, FVTOCI, амортизована вартість). Склад та структура портфеля: ОВДП, акції, корпоративні облігації, казначейські зобов'язання. Аналіз структури портфеля ЦП за видами, строками та емітентами.

Оцінка ефективності інвестиційних операцій: дохідність портфеля ЦП (відсотки, дивіденди, курсова різниця), показник питомої ваги цінних паперів в активах. Ринковий ризик портфеля ЦП: дюрація, VaR. Інвестиційна діяльність банку: REPO-операції, фінансовий лізинг.

Практичне заняття (3 год.) та СРС (6 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Аналіз структури портфеля цінних паперів банку за видами та строками. Розрахунок питомої ваги ОВДП та корпоративних цінних паперів.
- Задача 2. Розрахунок дохідності портфеля цінних паперів та порівняння з кредитним портфелем.
- Задача 3. Кейс: аналіз інвестиційної стратегії банку на основі структури його активів.

Самостійна робота:

- Аналіз вкладень банківської системи в ОВДП за даними НБУ
- Підготовка таблиці «Класифікація цінних паперів банку за МСФЗ 9: категорії та порядок оцінки»
- Розв'язання задач на розрахунок дохідності та ризику портфеля ЦП (4 задачі)

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати структуру та оцінювати ефективність портфеля цінних паперів банку, розраховувати показники дохідності інвестиційних операцій.

Аналіз доходів, витрат і прибутковості банку

Тема 4.1

Аналіз доходів банку: процентні та непроцентні доходи, їх структура, динаміка та чинники змін. Чистий процентний дохід та процентна маржа.

Тема 4.2

Аналіз витрат та прибутковості банку. Процентні та непроцентні витрати, формування чистого прибутку, показники рентабельності (ROA, ROE, NIM).

Тема 4.1 — Лекційний матеріал та практика

Аналіз доходів банку

Лекція 14–15 (5 год.): Доходи банку: класифікація (процентні доходи, комісійні доходи, торгові доходи, інші операційні доходи). Структурний аналіз доходів: питома вага процентних і непроцентних доходів у загальному обсязі. Динамічний аналіз: темпи зростання доходів у розрізі статей.

Чистий процентний дохід (NII): різниця між процентними доходами та витратами. Чиста процентна маржа (NIM) = $NII / \text{Середні активи}$. Аналіз чинників зміни NIM: зміна обсягів активів та пасивів, відсоткових ставок. Вплив монетарної політики НБУ на процентні доходи банку.

Практичне заняття (2 год.) та СРС (6 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Структурний аналіз доходів банку: визначення питомої ваги процентних та непроцентних доходів. Динаміка за 2 роки.
- Задача 2. Розрахунок чистого процентного доходу та NIM. Факторний аналіз зміни NIM (вплив обсягу та ставки).
- Задача 3. Кейс: аналіз доходів реального банку за звітом про фінансові результати.

Самостійна робота:

- Аналіз динаміки процентних ставок та NIM банківської системи за даними НБУ
- Підготовка реферату: «Структура доходів банків України: сучасний стан та тенденції»
- Розв'язання задач на розрахунок NIM та факторний аналіз (4 задачі)

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати структуру та динаміку доходів банку, розраховувати NIM та проводити факторний аналіз зміни процентної маржі.

Тема 4.2 — Лекційний матеріал та практика

Аналіз витрат та прибутковості банку

Лекція 16–17 (4 год.): Витрати банку: класифікація (процентні витрати, комісійні витрати, операційні витрати, відрахування до резервів, адміністративні витрати). Аналіз операційної ефективності: CIR (Cost-to-Income Ratio) = Операційні витрати / Операційний дохід. Структурний та динамічний аналіз витрат.

Прибутковість банку: формування чистого прибутку (Доходи – Витрати – Резерви – Податки). Показники рентабельності: $ROA = \text{Чистий прибуток} / \text{Середні активи}$; $ROE = \text{Чистий прибуток} / \text{Середній власний капітал}$; декомпозиція ROE за моделлю Дюпона.

Практичне заняття (3 год.) та СРС (7 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Структурний аналіз витрат банку. Розрахунок CIR та оцінка операційної ефективності.
- Задача 2. Розрахунок ROA, ROE. Декомпозиція ROE за моделлю Дюпона: вплив прибутковості активів та мультиплікатора капіталу.
- Задача 3. Порівняльний аналіз прибутковості двох банків за два роки. Висновки щодо динаміки рентабельності.

Самостійна робота:

- Аналіз фінансових результатів банківської системи за даними НБУ (bank.gov.ua/statistic)
- Підготовка аналітичної записки: «Прибутковість банків України: тенденції та чинники»
- Розв'язання комплексного розрахункового завдання: ROA, ROE, CIR, NIM для умовного банку

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати та аналізувати показники прибутковості банку (ROA, ROE, CIR), інтерпретувати результати та робити обґрунтовані висновки.

Аналіз ліквідності та платоспроможності банку

Тема 5.1

Поняття, показники та методи аналізу ліквідності банку.
Коефіцієнтний метод, метод аналізу грошових потоків, GAP-аналіз за строками погашення.

Тема 5.2

Нормативи ліквідності НБУ (Н4, Н5, LCR, NSFR) та пруденційний нагляд. Аналіз відповідності банку регуляторним вимогам щодо ліквідності.

Тема 5.1 — Лекційний матеріал та практика

Аналіз ліквідності банку: поняття та методи

Лекція 18–19 (5 год.): Ліквідність банку: поняття, рівні (миттєва, поточна, короткострокова, загальна), відмінність між ліквідністю та платоспроможністю. Коефіцієнтний метод аналізу ліквідності: коефіцієнт миттєвої ліквідності (BA / PA), коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт відношення кредитів до депозитів (LTD).

GAP-аналіз: розподіл активів і пасивів за строками погашення, розрахунок розриву (GAP) у кожному часовому кошику, кумулятивний GAP. Метод аналізу грошових потоків: моделювання вхідних та вихідних потоків. Ризик ліквідності: джерела виникнення та наслідки.

Практичне заняття (2 год.) та СРС (6 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності (миттєвої, поточної, загальної) та коефіцієнта LTD для умовного банку. Оцінка рівня ліквідності.
- Задача 2. GAP-аналіз: побудова таблиці розподілу активів і пасивів за строками погашення, розрахунок GAP та кумулятивного GAP.

Самостійна робота:

- Опрацювання матеріалів НБУ щодо управління ліквідністю банківської системи
- Підготовка таблиці «Методи аналізу ліквідності: переваги та обмеження»
- Розв'язання задач на GAP-аналіз (4 задачі)

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати коефіцієнти ліквідності, проводити GAP-аналіз і оцінювати ризик ліквідності банківської установи.

Тема 5.2 — Лекційний матеріал та практика

Нормативи ліквідності НБУ та пруденційний нагляд

Лекція 20–21 (5 год.): Система пруденційних нормативів НБУ у сфері ліквідності. Норматив миттєвої ліквідності (Н4, мін. 20%). Норматив поточної ліквідності (Н5, мін. 40%). Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR, мін. 100%) — Базель III: склад HQLA, визначення чистого відтоку коштів. Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR, мін. 100%).

Пруденційний нагляд НБУ: SREP (Supervisory Review and Evaluation Process) — методологія оцінки банків. Наглядові дії НБУ за результатами аналізу ліквідності. Системно важливі банки (СВБ) та підвищені регуляторні вимоги до них.

Практичне заняття (3 год.) та СРС (7 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Розрахунок нормативів Н4, Н5 для умовного банку. Оцінка дотримання вимог НБУ. Порівняння з галузевими середніми.
- Задача 2. Розрахунок LCR: визначення складу HQLA та чистого відтоку коштів за умовними даними.
- Задача 3. Кейс: аналіз порушень нормативів ліквідності — наглядові дії НБУ (реальні приклади з публічних матеріалів НБУ).

Самостійна робота:

- Опрацювання нормативних актів НБУ щодо LCR та NSFR (bank.gov.ua)
- Підготовка аналітичної записки: «Дотримання нормативів ліквідності банками України: сучасний стан»
- Розв'язання задач на розрахунок LCR та NSFR (4 задачі)

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати пруденційні нормативи ліквідності, оцінювати їх дотримання та пояснювати вимоги НБУ в контексті Базель III.

Аналіз кредитного ризику банку

Тема Б.1

Кредитний ризик: поняття, класифікація, методи оцінювання (PD, LGD, EAD). Аналіз індивідуального кредитного ризику та кредитоспроможності позичальника.

Тема Б.2

Аналіз якості кредитного портфеля банку та управління кредитним ризиком. Формування резервів під очікувані кредитні збитки (ECL) за МСФЗ 9.

Тема 6.1 — Лекційний матеріал та практика

Кредитний ризик та методи його оцінювання

Лекція 22–23 (4 год.): Кредитний ризик банку: поняття, складові (ризик дефолту, ризик концентрації, ризик країни). Методи оцінювання кредитного ризику: якісний аналіз (5C: Character, Capacity, Capital, Collateral, Conditions); кількісний аналіз — кредитний скоринг, рейтингові моделі.

Параметри кредитного ризику за Базель: PD (Probability of Default — ймовірність дефолту), LGD (Loss Given Default — рівень втрат у разі дефолту), EAD (Exposure at Default — розмір вимог на момент дефолту), $EL = PD \times LGD \times EAD$. Аналіз кредитоспроможності позичальника: фінансові коефіцієнти, аналіз грошових потоків.

Практичне заняття (2 год.) та СРС (7 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Оцінка кредитоспроможності позичальника-юридичної особи за фінансовими коефіцієнтами (ліквідність, рентабельність, боргове навантаження).
- Задача 2. Розрахунок очікуваних втрат (EL) за кредитом: визначення PD, LGD, EAD.
- Задача 3. Кейс: оцінка скорингових балів для групи позичальників та прийняття кредитного рішення.

Самостійна робота:

- Підготовка реферату: «Кредитний скоринг у банківській практиці України»
- Аналіз методик оцінки кредитоспроможності в одному з банків України (за публічними матеріалами)
- Розв'язання задач на розрахунок EL (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє оцінювати кредитний ризик позичальника, розраховувати параметри PD, LGD, EAD та очікувані кредитні втрати.

Тема 6.2 — Лекційний матеріал та практика

Аналіз якості кредитного портфеля та резерви за МСФЗ 9

Лекція 24–25 (5 год.): Показники якості кредитного портфеля: частка проблемних кредитів (NPL), коефіцієнт покриття NPL резервами, коефіцієнт концентрації кредитного портфеля. Класифікація кредитів за стадіями знецінення за МСФЗ 9: Стадія 1 (12-місячний ECL), Стадія 2 (ECL за весь строк, SICR), Стадія 3 (кредитно-знецінені активи).

Управління кредитним ризиком: кредитна політика банку, ліміти концентрації, диверсифікація кредитного портфеля, стрес-тестування кредитних ризиків. Вплив кредитного ризику на показники достатності капіталу (RWA). Аналіз резервів під очікувані кредитні збитки (ECL): методологія розрахунку.

Практичне заняття (2 год.) та СРС (6 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Аналіз якості кредитного портфеля: розрахунок NPL ratio, коефіцієнта покриття резервами. Порівняльний аналіз двох банків.
- Задача 2. Класифікація кредитів за стадіями МСФЗ 9 та розрахунок резервів ECL для трьох умовних кредитів.
- Задача 3. Аналіз впливу зростання NPL на достатність капіталу банку.

Самостійна робота:

- Аналіз динаміки NPL в банківській системі України за даними НБУ
- Підготовка аналітичної записки: «Вплив воєнного стану на якість кредитних портфелів банків України»
- Розв'язання задач на розрахунок ECL за МСФЗ 9 (4 задачі)

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати якість кредитного портфеля, класифікувати кредити за стадіями МСФЗ 9 та розраховувати резерви під очікувані кредитні збитки.

Аналіз фінансової стійкості та банківських ризиків

Тема 7.1

Фінансова стійкість банку та достатність капіталу. Показники стійкості, нормативи НБУ Н2, Н3, вимоги SREP, стрес-тестування банківського капіталу.

Тема 7.2

Ринковий, операційний та інші ризики банку. Методи оцінювання (VaR, BIA, AMA), вимоги Базель III, управління ризиками за внутрішніми моделями банку.

Тема 7.1 — Лекційний матеріал та практика

Фінансова стійкість банку та достатність капіталу

Лекція 26–27 (5 год.): Фінансова стійкість банку: поняття, складові (капітальна стійкість, ресурсна стійкість, функціональна стійкість). Показники фінансової стійкості: коефіцієнт автономії, коефіцієнт маневровості, коефіцієнт фінансового важеля.

Нормативи достатності капіталу НБУ: Н2 (норматив адекватності регуляторного капіталу, мін. 10%), Н3 (норматив адекватності основного капіталу, мін. 7%). Вимоги Базель III до сукупного капіталу ($\text{Tier 1} + \text{Tier 2} \geq 8\%$). SREP — наглядова оцінка: ICG, P2R, P2G. Стрес-тестування банків НБУ: методологія та результати.

Практичне заняття (3 год.) та СРС (6 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Розрахунок нормативів Н2 та Н3 для умовного банку. Оцінка дотримання вимог НБУ та Базель III.
- Задача 2. Аналіз показників фінансової стійкості банку: коефіцієнт автономії, фінансового важеля. Порівняльний аналіз з галузевими даними.
- Задача 3. Кейс: інтерпретація результатів стрес-тестування банку (на основі публічних матеріалів НБУ).

Самостійна робота:

- Аналіз результатів стрес-тестування банків України за публікаціями НБУ
- Підготовка таблиці «Порівняння вимог до достатності капіталу: НБУ, Базель II, Базель III»
- Розв'язання задач на розрахунок Н2, Н3 (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати нормативи достатності капіталу Н2, Н3, оцінювати фінансову стійкість банку та інтерпретувати вимоги SREP.

Тема 7.2 — Лекційний матеріал та практика

Ринковий, операційний та інші ризики банку

Лекція 28–29 (5 год.): Ринковий ризик: відсотковий ризик (аналіз ГЕП, дюрація), валютний ризик (відкрита валютна позиція, нормативи Н13), ризик ринку акцій. Методи оцінки ринкового ризику: VaR (Value at Risk) — параметричний, метод історичного моделювання, метод Монте-Карло.

Операційний ризик: поняття, класифікація подій операційного ризику (Basel II / III). Методи розрахунку регуляторного капіталу для покриття операційного ризику: BIA (базовий індикативний підхід), SA (стандартизований підхід), AMA (вдосконалений підхід). Ризик репутації, стратегічний ризик, ризик відмивання коштів (AML-комплаєнс).

Практичне заняття (3 год.) та СРС (7 год.)

Практичне заняття:

- Задача 1. Аналіз відсоткового ГЕП банку: розподіл активів і пасивів за строками переоцінки, розрахунок чутливого ГЕП та його впливу на ЧПД.
- Задача 2. Розрахунок VaR кредитного портфеля параметричним методом при заданих параметрах.
- Задача 3. Оцінка операційного ризику методом BIA: розрахунок мінімального капіталу під операційний ризик.

Самостійна робота:

- Підготовка есе: «VaR як інструмент управління ринковим ризиком у банківській практиці»
- Аналіз нормативних вимог НБУ щодо відкритої валютної позиції (нормативи Н13)
- Розв'язання задач на розрахунок VaR та оцінку операційного ризику (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє оцінювати ринковий та операційний ризики банку, розраховувати VaR та мінімальні вимоги до капіталу під різні види ризиків.

Комплексний аналіз ефективності та ІС у банківській діяльності

Тема 8.1

Комплексна оцінка ефективності діяльності банку. Рейтингова система CAMELS, методи інтегральної оцінки, порівняльний аналіз банків.

Тема 8.2

Інформаційні системи та технології в аналізі банківської діяльності. Автоматизація аналітичних процесів, ВІ-системи, дата-аналітика у банківській сфері.

Тема 8.1 — Лекційний матеріал та практика

Комплексна оцінка ефективності діяльності банку. CAMELS

Лекція 30–31 (4 год.): Комплексна оцінка банківської діяльності: поняття, цілі, підходи. Рейтингова система CAMELS: Capital adequacy (C), Asset quality (A), Management (M), Earnings (E), Liquidity (L), Sensitivity to market risk (S). Порядок визначення рейтингу за кожним компонентом. Консолідований рейтинг банку.

Інтегральна оцінка ефективності: Метод таксономії, метод зваженої суми показників.

Конкурентоспроможність банку: позиціонування на ринку, ринкова частка за активами, кредитами та депозитами. Стратегічний аналіз банку: SWOT-аналіз, Balanced Scorecard (BSC) у банківській сфері.

Практичне заняття (3 год.) та СРС (7 год.)

Практичне заняття:

- Завдання 1. Оцінка компонентів CAMELS для умовного банку: розрахунок відповідних показників та присвоєння рейтингу за кожним компонентом.
- Завдання 2. SWOT-аналіз конкурентної позиції реального банку України (за відкритими даними). Формулювання стратегічних висновків.
- Завдання 3. Порівняльний рейтинговий аналіз 3–4 банків за системою CAMELS.

Самостійна робота:

- Підготовка комплексної аналітичної роботи: оцінка фінансового стану одного банку України за системою CAMELS
- Аналіз рейтингів банків за даними НБУ та рейтингових агентств
- Підготовка презентації «Комплексний аналіз банківської установи» (10–12 слайдів)

Очікуваний результат: студент вміє проводити комплексну оцінку банку за системою CAMELS, застосовувати методи інтегрального аналізу та формулювати стратегічні висновки.

Тема 8.2 — Лекційний матеріал та практика

Інформаційні системи та технології в аналізі банківської діяльності

Лекція 32–33 (4 год.): Роль інформаційних систем у банківському аналізі. Архітектура банківських ІС: core banking systems (АБС), системи управлінської звітності (MIS), Data Warehouse. BI-системи (Business Intelligence) у банківській аналітиці: інструменти візуалізації, дашборди, OLAP-аналіз.

Дата-аналітика та цифровий банкінг: Big Data у банківській сфері: аналіз транзакційних даних, поведінкова аналітика. Машинне навчання в кредитному скорингу та виявленні шахрайства. RegTech: технологічні рішення для банківського нагляду та комплаєнсу. API-інтеграція у фінтеху та Open Banking.

Практичне заняття (3 год.) та СРС (7 год.)

Практичне заняття:

- Завдання 1. Побудова аналітичного дашборду ключових показників банку в Excel/Google Sheets: NIM, ROA, ROE, CAR, NPL ratio, LCR.
- Завдання 2. Кейс: моделювання кредитного скорингу на основі простої логістичної регресії (Python/Excel) — класифікація позичальників за ознаками дефолту.
- Завдання 3. Підсумкова дискусія: «Які IT-рішення найбільш актуальні для аналізу банківської діяльності в Україні?»

Самостійна робота:

- Підготовка реферату: «Використання Big Data та машинного навчання в банківській аналітиці»
- Систематизація матеріалу всього курсу для підготовки до підсумкового іспиту
- Підготовка комплексного підсумкового завдання з аналізу банківської діяльності

Очікуваний результат: студент вміє використовувати BI-інструменти для аналізу банківської діяльності, розуміє роль Big Data та ІС у сучасному банківському аналізі.

Розподіл навчального часу – 240 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	СРС (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 – Предмет і завдання аналізу	4	2	6
	Тема 1.2 – Інформаційне забезпечення та методи	5	5	7
Модуль 2	Тема 2.1 – Аналіз власного капіталу банку	5	4	6
	Тема 2.2 – Аналіз зобов'язань та ресурсів	4	4	7
Модуль 3	Тема 3.1 – Аналіз кредитних операцій	5	5	7
	Тема 3.2 – Аналіз портфеля ЦП та інвестицій	5	3	6
Модуль 4	Тема 4.1 – Аналіз доходів банку	5	4	6
	Тема 4.2 – Аналіз витрат і прибутковості	4	4	7
Модуль 5	Тема 5.1 – Аналіз ліквідності: методи	5	4	6
	Тема 5.2 – Нормативи НБУ та нагляд	5	4	7
Модуль 6	Тема 6.1 – Кредитний ризик: PD, LGD, EAD	4	4	7
	Тема 6.2 – Якість КП та резерви МСФЗ 9	5	3	6
Модуль 7	Тема 7.1 – Фінансова стійкість та Н2, Н3	5	4	6
	Тема 7.2 – Ринковий та операційний ризики	5	4	7
Модуль 8	Тема 8.1 – Комплексна оцінка CAMELS	4	4	7
	Тема 8.2 – ІС та технології аналізу	4	6	7
Разом		75	60	105

Загальний обсяг: **240 годин = 8 кредитів ЄКТС**. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу

Коментар до розподілу

Загальний обсяг — **240 годин (8 кредитів ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

Лекції — 75 год. (31,25%)

Системне подання теоретичного матеріалу з аналізу банківської діяльності з використанням наочних схем, таблиць і прикладів з банківської практики.

Практичні — 60 год. (25%)

Відпрацювання навичок розрахунку показників, розв'язання задач, аналіз кейсів банківської практики та захист аналітичних завдань.

Самостійна робота — 105 год. (43,75%)

Поглиблене вивчення, підготовка аналітичних завдань, робота з фінансовою звітністю банків та офіційними джерелами НБУ.

Самостійна робота студентів — Детальний опис

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з аналізу банківської діяльності (Герасимович, Крупка, Дропа та ін.), нормативно-правовими актами (Закон «Про банки», нормативи НБУ, МСФЗ), науковими статтями у фахових виданнях та матеріалами НБУ.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: НБУ (bank.gov.ua), Верховної Ради (zakon.rada.gov.ua), Мінфіну (mof.gov.ua), ФГВФО (fg.gov.ua). Аналіз наглядової статистики, звітів НБУ про фінансову стабільність, публічної звітності банків за МСФЗ.

Індивідуальні завдання

Виконання розрахункових завдань (CAR, NIM, ROA, ROE, LCR, VaR, NPL ratio); аналітичних завдань (аналіз фінансової звітності реальних банків за відкритими даними); творчих завдань — есе, аналітичні записки, міні-дослідження актуальних проблем банківської системи України.

Підготовка до занять та іспиту

Підготовка до практичних занять (опрацювання умов задач, повторення формул); підготовка до тестувань за кожним модулем; систематизація матеріалу курсу для підготовки до підсумкового іспиту (типові задачі, теоретичні питання).

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: розрахункові та аналітичні вправи за темами змістовного модуля. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру. Проводиться після кожної теми у формі тестування (10–15 питань) або письмового опитування.

2

Проміжний контроль

Комплексна контрольна робота або аналітичне завдання, яке охоплює теми змістовного модуля (теоретичні питання, розрахункові задачі, аналіз фінансових показників банку). Оцінюються повнота відповіді, правильність розрахунків та обґрунтованість висновків. Проводиться після завершення кожного змістовного модуля (8 контролів).

3

Підсумковий контроль — Іспит

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — письмовий іспит (тестові завдання + розрахункові задачі + теоретичні питання). Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю: **100-бальна система** з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Методи викладання

Викладання дисципліни «Аналіз банківської діяльності» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок аналізу, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері фінансів, банківської справи та інформаційних систем.

Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із банківської практики; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

Кейс-стаді

Аналіз реальних ситуацій з діяльності банків України; студенти виявляють проблему у фінансових показниках, пропонують висновки та рекомендації щодо поліпшення стану банку.

Розрахункові задачі

Розрахункові вправи за темами (NIM, ROA, ROE, CAR, NPL, LCR, VaR, CAMELS); відпрацювання алгоритмів розв'язання та інтерпретації результатів.

Дискусії

Обговорення актуальних проблем банківської системи України (ліквідність, NPL, капіталізація, цифровізація); розвиток критичного мислення та аргументації.

Нормативні документи

Опрацювання Закону «Про банки і банківську діяльність», нормативних актів НБУ, МСФЗ 7 та МСФЗ 9; формування навичок роботи з регуляторною базою банківської системи.

ІТ-інструменти

Побудова аналітичних дашбордів у Excel/Google Sheets, базові практики кредитного скорингу; розвиток навичок цифрового аналізу, що відповідає профілю ОП «Фінанси ... в управлінських ІС і технологіях».

Рекомендована література та ресурси

Підручники та навчальні посібники (2022–2025 рр.)

- 1

Герасимович А. М., Алексеєнко М. Д., Парасій-Вергуненко І. М. та ін.

Аналіз банківської діяльності : підручник / за ред. А. М. Герасимовича. — Київ : КНЕУ, 2023 (перевид.). — 599 с.
- 2

Крупка М., Андрущак Є., Пайтра Н. та ін.

Банківська система : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. — 524 с.
- 3

Дропа Я. Б.

Фінансовий аналіз : навч. посібник / Я. Б. Дропа. — Електрон. вид. — Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. — 238 с.
- 4

Мельник С. І., Шевченко Н. В., Висоцька І. Б.

Банківська система : навчальний посібник у схемах і таблицях. — Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023.
- 5

Стойко О. Я., Дема Д. І.

Фінанси : підручник. — Житомир : Університет «Полісся», 2024. — 317 с.
- 6

Владичин У. В.

Плани практичних занять з навчальної дисципліни «Аналіз банківської діяльності» для студентів 4-го курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування». — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2024. — 12 с.
- 7

НБУ. Річний звіт 2023.

Національний банк України. Річний звіт за 2023 рік. — Київ : НБУ, 2024. — Режим доступу: bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2023.pdf
- 8

Єршова О. О., Гончаренко І. М.

Сучасні моделі управління розвитком бізнесу. Журнал стратегічних економічних досліджень. — 2022. — № 2(7). — С. 75.

Нормативно-правова база

- **Закон «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III**

zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14
- **Закон «Про Національний банк України» № 679-XIV**

zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14
- **Інструкція НБУ «Про порядок регулювання діяльності банків» № 368**

zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01

Офіційні ресурси та фахові видання

Національний банк України bank.gov.ua	Наглядова статистика НБУ bank.gov.ua/statistic/supervision-statist
Верховна Рада України zakon.rada.gov.ua	Міністерство фінансів України mof.gov.ua
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб fg.gov.ua	Журнал «Економіка та суспільство» economyandsociety.in.ua
Журнал стратегічних економічних досліджень	